

(3)

KA NAISED ON HAIGED

Kuigi sel naisel oli elus rohkesti võimalusi, oleks alkohol äärepealt ta elu lõpetanud. Varase AA liikmena levitas ta sõnumit naiste seas meie tegevuse alguspäevil.

MILLEST MA rääkisingi... Kuulsin justnagu deliiriumis kusagilt kaugelt oma häält – hüüdmaks kedagi „Dorothy’ks”, arutamas temaga riidepoodide ja töökohtade üle..., sõnad muutusid selgemaks..., lähemale jõudes kohutas mind hääle kõla..., ja korraga seal ma olingi, rääkimas ei tea millest kellegagi, keda ma polnud varem kunagi kohanud. Vakatasin. Kus ma viibisin?

Olin varemgi ärganud tundmatutes kohtades, voodil või diivanil, riided seljas; olin ärganud ka oma toas oma-enda voodis, teadmata päeva või kella, kartes seda küsida... kuid see siin oli midagi muud. Seekord tundusin olevat juba täiesti ärkvel, istusin suures kiiktoolis ja vestlesin elavalt mulle täiesti tundmatu noore naisega, kellele see kõik aga üldse kummaline ei paistnud. *Ta* vatrast muudkui sundimatult ja vabalt edasi.

Vaatasin hirmunult ringi. Viibisin suures ja hämaras, üsnagi kehvalt sisustatud toas – keldrikorteri elutoas. Mööda mu selgroogu hakkasid üles-alla jooksuma külmavärinad, hambad lõgisesid, käed värisesid ja ma pidin oma värisevad käed istumise alla sättima, et nad ära ei lendaks. Mu hirm oli küll ehtne, kuid taolisi äge- daid nähte ei saanud see ometi põhjustada. Teadsin muidugi hästi, millest need tulid – üks jook paneks

kõik jälle paika. Viimasest joogist pidi küll kaua aega möödas olema, kuid tollelt võõralt naiselt ei söandanud ma joodavat küsida. Pean siit välja saama. Pean iga hinna eest välja saama, enne kui teadmatusekuristik mu sinna sattumise ümbert hajub ja too naine taipab, et olen püstihull. Ma olen hulluks läinud – mis muud.

Värinad süvenesid ja ma vaatasin kella – kell oli kuus. Mäletasin, et kui ma viimati kella vaatasin, siis oli see üks. Olin istunud mugavalt restoranis koos Ritaga, joomas oma kuuendat martiinit ja lootmas, et kelner unustab lõunatellimuse – vähemalt nii kauaks, et saaksin veel paar jooki võtta. Olin temaga koos joonud ainult kaks, kuid kokku neli selle veerand tunni jooksul, mil teda ootas. Nagu ikka, olin pärast valulikku ärkamist võtnud lugematuid lonkse pudelist, ja end aeglase kramplikkusega riidesse pannud. Tegelikult olin olnud kella ühe paiku väga heas vormis – ei mingit valu. Mis kõik küll *oleks* võinud juhtuda? New Yorgi kesklinnas, mürarikkal 42. tänaval... see oli ilmselgelt vaikne elamurajoon. Miks „Dorothy” mind siia oli toonud? Kes ta oli? Kuidas ma temaga tuttavaks olin saanud? Mul polnud vastuseid ja ma ei julgenud ka küsida. Miski ei viidanud, et tema meelest oleks midagi valesti, kuid mida ma need viis tundi teinud olin? Mõtted keerlesid. Võisin olla teinud kohutavaid asju ja neid isegi mitte mäletada!

Kuidagi pääsesin sealt välja ja möödusin viie kvartali jagu liivakivimajadest. Ühtegi baari polnud silmapiiril, kuid leidsin metroopeatuse. Selle nimi oli mulle võõras ja pidin küsima, kuidas Grand Centralisse jõuda. Selleks kulus kolmveerand tundi ja kaks ümberistumist, kuni olin tagasi oma alguspunktis. Olin olnud Brooklyni kaugeimas otsas.

Jõin end tol õhtul väga purju, mis oli tavaline, kuid mäletasin kõike, mis oli väga ebatavaline. Mäletan, et võtsin ette protseduuri, mida mu õde nimetas iga-õhtuseks Willie Seabrooki nime otsimiseks telefoni-raamatust. Mäletasin oma valjuhäälsel avaldust, et leian ta ja palun tal aidata mul jõuda sellesse „Asüülumisse”, millest ta oli kirjutanud. Meenub, kuidas kinnitasin, et kavatsen midagi *ette võtta*, et ma ei saa niimoodi jätkata... Mäletan, et silmitsesin igatsevalt akent kui üht kergemat lahendust ja vabisesin, meenutades üht teist akent kolm aastat tagasi ja hulluksajavat kuut kuud ühe Londoni haigla palatis. Mulle meenus, kuidas ma oma ravimikarbis oleva peroksiidipudeli džinniga täitsin, juhuks kui mu õde madratsi alla peidetud pudeli leidma peaks. Ja ma mäletasin selle lõputu öö hiilivat õudust, kus magasin lühikest aega ja ärkasin külmast higist tilkudes ja täielikust meeleheitest vapustatuna, et kiiruga oma pudelist lonks võtta ja taas halastust leidnuna ära vajuda. „Sa oled hull, sa oled hull, sa oled hull!”, tagus mu aju iga kord, kui ma uuesti teadvusele tulin ja selle refrääni uputasin ma taas alkoholi.

Nii vältas see veel kaks kuud, enne kui maandusin haiglas ja alustasin oma aeglast võitlust tagasi normaalsuse suunas. See oli kestnud nii üle aasta. Olin kolmekümne kahe aastane.

Kui vaatan tagasi sellele viimasele kohutavale aastale, mil ma pidevalt jõin, siis imestan, kuidas mu keha ja mõistus selle üle elasid. Muidugi oli seal perioode, mil mõistsin selgelt, milline ma nüüd olin. Mäletasin ka seda, milline olin olnud ja milliseks olin lootnud saada. See kontrast oli üsna rabav. Istudes Second Avenue baaris ja võttes jooke vastu kõigilt, kes pakkusid, kui mu rahanatuke oli otsas, või istudes üksi klaasikesega

kodus, tuli mulle kõik meelde. Kui see meenus, jõin veel rutakamalt, otsides kiiret unustust. Oli raske lepitada võigast olevikku lihtsate minevikufaktidega.

Mu vanemad olid jõukad – ei juhtunud kordagi, et mu materiaalsetele nõudmistele oleks keeldumisega vastatud. Parimad erakoolid ja viimane lihv Euroopa õppeasutuses sobitasid mu traditsioonilisse esiklapse ja noore daami rolli. Ajastu, mil üles kasvasin (keeluseaduse aeg, mida on jäädvustanud Scott Fitzgerald ja John Held juunior), oli mind õpetanud lõbutsema koos kõige lõbusamatega ja mu oma sisetungid sundisid mind neid kõiki üle trumpama. Aasta pärast seltskonda ilmumist läksin mehele. Kõik läks kenasti ja kavakohaselt nagu tuhandetel teistel. Ent siis asendus muinasjutt tõelisusega. Mu abikaasa oli alkohoolik – põlgasin inimesi, kellel polnud sellist hämmastavat alkoholitaluvust nagu minul – ja tagajärjed olid vältimatud. Abielulahutus langes kokku mu isa pankrotiga ja ma läksin tööle, visates nurka kõik suhted ja vastutuse kellegi ees peale iseenda. Minu jaoks oli töö lihtsalt teistsugune vahend, et samu eesmärke saavutada, olla võimeline tegema just seda, mida mina tahtsin.

Seda ma järgmised kümme aastat ka tegin. Suurema vabaduse ja elamuste jahil kolisin välismaale. Mul oli oma äri, mis oli piisavalt tulutoov, et saaksin täita kõiki oma soove. Tutvusin kõigi inimestega, kellega ma tahtsin, nägin kõiki paiku, mida näha soovisin, tegin kõike, mida teha tahtsin – ja olin järjest õnnetum.

Põikpäiselt ja jonnakalt tormasin ühe lõbustuse juurest teise juurde, kuid leidsin, et sellest polnud tuhkagi kasu. Pohmelused hakkasid võtma koletut kuju ja hommikusest peaparandusest sai hädatarvidus. „Lünki” esines sagedamini ja koju jõudmist mäletasin

harva. Kui sõbrad mulle vihjasid, et joon liiga palju, siis ei pidanud ma neid enam sõpradeks. Liikusin ühest seltskonnast ja ühest paigast teise, jätkates joomist. Õudustäratava salakavalusega oli alkohol muutunud minu jaoks esmatähtsaks. Ma ei tundnud sellest enam mõnu – see lihtsalt vaigistas valu –, kuid ma *pidin* seda saama. Olin kohutavalt õnnetu. Kahtlemata olin kodumaalt liiga kaua ära olnud. Pidin tagasi koju Ameerikasse minema. Läksingi. Ja mulle endalegi üllatuseks muutus joomine seal veelgi hullemaks.

Kui suundusin sanatooriumisse pikaajalisele psühhiaatrilisele intensiivravile, olin veendunud, et tegemist on tõsise närvivapustusega. Tahtsin saada abi ja püüdsin ise tervenemisele kaasa aidata. Ravikuuri käigus hakkas selguma pilt minust enesest, nendest iseloomujoontest, mis olid mulle nii palju kurja teinud. Olin olnud ülitundlik, arglik ja idealistlik. Suutmatus elu karmi tõde omaks võtta oli minust teinud elus pettunud ja mõistmatu, maailma eest kaitsvasse raudrüüsse varjule pugenud küüniku. Raudrüü muutus minu jaoks vanglaks. See sulges mu üksildusse ja hirmu. Ainus, mis mulle oli jäänud, oli raudne otsusekindlus elada võõra maailma kiuste oma elu edasi. Ennäe, siin ma nüüd olin, sisemiselt hirmunud, kuid pealtnäha trotslik naine, kes vajab jalul püsimiseks hädasti turgutust.

Selleks turgutuseks oli alkohol ja ma ei näinud võimalust elada ilma selleta. Kui arst mulle ütles, et ma ei tohi enam kunagi tilkagi võtta, siis ma lihtsalt *ei saanud endale lubada* seda luksust, et tema sõnu uskuda. Pidin edasi püüdma end sedavõrd korda saada, et suudaksin juua vajalikku alkoholi, ilma et see minu üle võimust võtaks. Pealekauba, kuidas *ta* saaks mõista. Tema ju ei joonud, tema ei teadnud, mida tähendab *vajadus* alko-

holi järele või millist imet üks jook inimesega ainsa silmapilguga teha võib. Mina tahtsin *elada* ja mitte kõrbes, vaid tavalises maailmas, ning minu ettekujutus tavalisest maailmast hõlmas inimesi, kes jõid – karsklased sinna ei kuulunud. Olin kindel, et ma ei suuda olla kainenena koos inimestega, kes joovad. Selles oli mul õigus. Ilma joomata ei tundnud ma end mugavalt mitte *kellegagi*. Polnud eales tundnudki.

Ja loomulikult, hoolimata headest kavatsustest, hoolimata turvalisest elust sanatooriumi seinte vahel, jõin end mitu korda purju. Olin hämmastunud ja omadega täiesti läbi.

Just sel hetkel andis mu raviarst mulle lugeda raamatu *Anonüümsed Alkohoolikud*. Esimesed peatükid olid mulle ilmutuseks. Ma ei olnudki ainuke inimene maailmas, kes nõnda tundis ja käitus! Ma ei olnud hull ega paha – olin haige. Kannatasin tõelise haiguse all, millel oli oma nimi ja sümptomid nagu suhkrutõvel või vähil või tuberkuloosil. Ja haigus on midagi väarikat, mitte mingi moraalne häbiplekk! Kuid siis takerdusin. Ma ei suutnud seedida religiooni ja mulle ei istunud see Jumala mainimine ja kõik need teised suure tähega kirjutatud asjad. Kui see oligi lahendus, siis igatahes mitte minu jaoks. Mina olin mõistuseinimene ja vajasin mõistuspõhist, mitte emotsionaalset vastust. Rääkisin sellest keerutamata ka oma arstile. Tahtsin õppida ise jalul seisma, mitte asendada üht ergutit teisega, mis oli pealegi veel abstraktne ning kahtlase väärtusega. Ja nii kestis see mitu nädalat, mille vältel ma end vaevaliselt läbi selle ärritava raamatu puurisin ja enda suhtes järjest rohkem lootust kaotasin.

Ent siis sündis ime – *minuga*! Igaiühega ei juhtu see nii äkitselt, kuid mina olin jõudmas sisemise kriisini,

mis täitis mu metsiku ning õiglase vihaga. Niimoodi vihast keedes plaanisin end jälle korralikult täis võtta ja *neile näidata*, kui mu pilk langes ühele lausele voodil lahti olevas raamatus: „Me ei saa vihaga elada.” Müürid langesid ja valgus voogas sisse. Ma ei olnudki lõksus. Ma ei olnud abitu. Olin *vaba* ja ma ei pidanud jooma, et „neile näidata”. See ei olnud „religioon” – see oli vabadus! Vabadus vihast ja hirmust, vabadus tunda õnne ja vabadus tunda armastust.

Läksin koosolekule, et näha oma silmaga seda veidrike või peast pörunute kampa, kes sellise asjaga olid hakkama saanud. Igasugustele koosolemistele minek oli minu jaoks midagi, mis terve mu elu oli tekitanud minus ebamugava eraldiolija tunde – sellest ajast peale, kui jätsin raamatute ja unistuste salamaailma, et näha tõelist inimeste maailma ning pidusid ja töökohti. Olin kõrvalseisja, kes vajas teistega liitumiseks alkoholi soojendavat tõuget. Läksin värisedes ühte Brooklyn majja, mis oli täis võõraid inimesi... ning leidsin, et olen lõpuks koju, omasuguste juurde jõudnud. Heebrea-keelsel sõnal, mis kuningas Jamesi piibliversionis on tõlgitud „lunastuseks”, on veel teinegi tähendus. See tähendab ka „koju jõudmist”. Olin leidnud oma lunastuse. Ma ei olnud enam üksi.

Nii algas uus, täisväärtuslikum ja õnnelikum elu, mida olen eales kogenud või võimalikuks pidanud. Olin leidnud sõpru, mõistvaid sõpru, kes tihti teadsid isegi minust paremini, mida ma parajasti mõtlen või tunnen ega lasknud mul mingi kujuteldava tühise solvangu või torke peale üksilduse ja hirmu vanglasse tõmbuda. Nendega kõike arutades tabasid mind võimsad valgustusevood, mis näitasid mulle, milline ma tegelikult olin ja kuidas ma nendega sarnanesin. Meil

oli sadu ühiseid jooni – hirme ja foobiaid, meeldimisi ja mittemeeldimisi. Korraga suutsin end omaks võtta, koos puuduste ja kõige muuga, sellisena nagu ma olin – sest kas ei olnud me kõik samasugused? Aktsepteerides tundsin uut sisemist rahu ning valmisolekut ja jõudu teha midagi nende omadustega, millega ma ei suutnud edasi elada.

Kuid sellega asi veel ei piirdunud. Need inimesed teadsid, mida teha pimedate kuristikega, mis minu ees haigutasid, valmis mind alla neelama, kui olin masendunud või närviline. Meie, kauaaegsete tegelikkuse eest põgenejate jaoks leidis konkreetne programm, mis oli kavandatud tagama meile võimalikult sügavat sisemist kindlustunnet. Kui hakkasin üha enam ja enam rakendama Kahtteist Sammu, siis hakkas hajuma hirm ähvardava õnnetuse ees, mis oli mind aastaid kummitanud. See toimis!

Olles 1939. aastast AA aktiivne liige, tunnen end viimaks inimsoo vajaliku osana. Mul on anda inimkonnale oma panus, sest mul on ainulaadseid kogemusi. Võin kaaskannatajana pakkuda abi ja lohutust neile, kes on eluga silmitsi seistes komistanud ja kukkunud. Suurima saavutusrõõmu saan teadmisest, et minulgi on osa selles uues õnnes, milleni on jõudnud lugematu arv minusuguseid inimesi. Asjaolu, et suudan jälle töötada ning elatist teenida on oluline, kuid siiski teisejärgulise tähtsusega. Usun, et mu kunagine ülemäärane enese tahe on lõpuks kadunud, sest nüüd suudan mitu korda päevas lausuda: „Sinu tahtmine sündigu, mitte minu,” ja seda ka tõepoolest mõelda.